

**PILSONĪBAS UN MIGRĀCIJAS
LIETU PĀRVALDE**

EIROPAS MIGRĀCIJAS TĪKLS

**STATISTIKAS ZIŅOJUMS PAR
MIGRĀCIJU, PATVĒRUMU
UN IZRAIDĪŠANU
(ATSKAITES GADS – 2005)**

Rīga, 2007.gada septembrī

SATURS

Ievads	3
A. Migrācijas jautājumi	4
1) Migrācijas statistikas analīze un izskaidrošana	4
2) Konteksta izskaidrošana (tiesiskie, politiskie un starptautiskie faktori)	9
B. Patvēruma jautājumi	14
1) Patvēruma statistikas analīze un izskaidrošana	14
2) Konteksta izskaidrošana (tiesiskie, politiskie un starptautiskie faktori)	15
C. Nelegālā ieceļošana	17
1) Statistikas analīze un izskaidrošana	17
2) Konteksta izskaidrošana (tiesiskie, politiskie un starptautiskie faktori)	20

IEVADS

Kā zināms, viena no statistikas svarīgākajām funkcijām ir ietekmēt politikas veidošanu un tās pārskatīšanu. Statistikas informācija par migrācijas tendencēm ir svarīga Eiropas Savienības dalībvalstīm, lai analizētu līdzšinējās un patreizējās migrācijas plūsmas, kā arī prognozētu nākotnes iespējas un analizētu to ietekmi uz demogrāfiskajiem, sociālajiem un ekonomiskajiem aspektiem, kas savukārt ietekmēs politiku šajās jomās.

Precīziem statistikas datiem ir liela nozīme migrantu sastāva atspoguļošanā. Precīza un vispusīga statistika ļauj sniegt kvalitatīvākas prognozes un tādējādi nodrošina pamatu, uz kā balstīt, piemēram, nākotnes resursu plānošanu. Laba statistiskā uzskaitē palīdz nodrošināt to, ka sniegtie pakalpojumi atbilst pakalpojumu saņēmēju vajadzībām un ka resursu sadale ir pamatota un proporcionāla.

Darba pirmajā daļā veikta migrācijas statistikas analīze un tās izskaidrošana, kā arī apskatītas galvenās tendences un būtiskākā attīstība migrācijas jomā 2005.gadā.

Darba otrajā daļā veikta patvēruma statistikas analīze un tās izskaidrošana, ietverot patvēruma meklētāju pieteikumu iesniegšanas tendences, kā arī apskatītas būtiskākās izmaiņas likumdošanā 2005.gadā.

Savukārt, darba trešajā daļā veikta nelegālās ieceļošanas statistisko datu analīze un tās izskaidrošana, ietverot attīstību un tendences gan par atteiktajām ieceļošanas atļaujām, gan par aizturētajiem ārzemniekiem valsts iekšienē, gan par izraidītajiem ārzemniekiem, kā arī apskatītas būtiskākās izmaiņas likumdošanā 2005.gadā.

A. MIGRĀCIJAS JAUTĀJUMI

Migrācijas politikas veidošanu, analīzi un pārļūkošanu ietekmē un veicina statistikas informācija, kas atspoguļo Latvijas Republikas politisko, sociālo un ekonomisko stāvokli.

Migrācijas tendences Latvijā gadu pēc iestāšanās Eiropas Savienībā nav būtiski mainījušās. Iebraucēju skaits Latvijā nav krasi palielinājies, par ko liecina izsniegto uzturēšanās atļauju un vīzu statistika. Statistika liecina, ka visbiežāk termiņuzturēšanās atļaujas personām tika izsniegtas saistībā ar ģimenes apvienošanu un nodarbinātību, savukārt, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas – bijušajiem Latvijas nepilsoņiem, kuri saņēmuši citas valsts pilsonību. Salīdzinājumā ar 2004.gadu nedaudz pieaudzis Eiropas Savienības pilsoņu skaits ar derīgām uzturēšanās atļaujām – visbiežāk tās laikā pēc iestāšanās Eiropas Savienībā ir pieprasījuši Vācijas un Igaunijas pilsoņi. Migrācijas eksperti uzskata, ka turpmāk saglabāsies līdzšinējās migrācijas tendences.

1) Migrācijas statistikas analīze un izskaidrošana

a) Migrācijas plūsmas¹

Atbilstoši ANO rekomendācijām kā ilgtermiņa migranti statistikā uzskaitāmas personas, kuras ierodas attiecīgajā valstī vai izbrauc no tās ar mērķi izvēlēties citu pastāvīgo dzīvesvietu vismaz uz gadu. Kā obligāts priekšnoteikums ir arī likuma prasību izpilde par jaunās dzīvesvietas deklarēšanu attiecīgā iestādē. Šī – viena gada vai ilgāk – kritērija pielietošana ļauj atšķirt ilgtermiņa migrantus no citām robežu šķērsojošo personu grupām, piemēram, tūristiem un ekskursantiem.

Pēc Valsts robežsardzes datiem iepriekšējos divos gados mūsu valsts robežu šķērsojošo personu skaits pārsniedza 10 miljonus. Tas ir daudzkārt lielāks par ilgtermiņa migrantu skaitu.

2005.gadā Latvijā no citām valstīm ieradās uz dzīvi **1886** cilvēki (par 13,3 % vairāk, nekā gadu iepriekš), bet uz pastāvīgu dzīvi citās valstīs aizbrauca **2450** cilvēki (samazinājums, salīdzinot ar 2004.gadu, veido 10,7 %) (sk. 1.1.tabulu).

¹ Iedzīvotāju migrācija Latvijā 2005.gadā. Sk. internetā 06.08.2007.

http://www.csb.gov.lv/csp/events/csp/events/?mode=arh&period=04.2006&cc_cat=471&id=1014

1.1.tabula²
Migrācijas plūsmas 1999-2005

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pastāvīgo iedzīvotāju sk. gada sākumā	2399248	2381715	2364254	2345768	2331480	2319203	2306434
Reģistrētā imigrācija	1813	1627	1443	1428	1364	1665	1886
Reģistrētā emigrācija	5898	7131	6602	3262	2210	2744	2450

2005.gadā starpvalstu imigrācijas plūsmā Eiropas Savienības valstu īpatsvars bija 60,4 %, bet pārējo valstu – 39,6 %. Savukārt, no Latvijas emigrējušajiem 41,7 % devās uz kādu no Eiropas Savienības valstīm, bet pārējie – uz citām valstīm. No emigrējušajiem 31,2 % par savu nākamās dzīvesvietas valsti izvēlējās Krievijas Federāciju, 10,7 % - Vāciju, 7,7 % - Lielbritāniju, 6,8 % - ASV, 5,8 % - Ukrainu, 4,6% - Baltkrieviju, 4,2 % - Lietuvu, 3,4 % - Īriju un 3 % - Igauniju.

No visiem starpvalstu imigrantiem Latvijas pilsonība bija 32,7 %, Latvijas nepilsoņu īpatsvars imigrantu vidū bija 1,2 %. Emigrantu vidū Latvijas pilsoņu un Latvijas nepilsoņu īpatsvars bija lielāks, attiecīgi, 40,4 % un 10 %.

1.2.tabula
Imigrācija un emigrācija pa valstīm 2005.gadā³

Valstis	Imigrācija		Emigrācija		Migrācijas saldo, cilvēki
	Cilvēku sk.	Procentos	Cilvēku sk.	Procentos	
Visas ārvalstis	1886	100	2450	100	-564
Tai skaitā:					
Krievija	282	14.95	764	31.18	- 482
Lietuva	264	14.00	104	4.24	160
Vācija	189	10.02	261	10.65	- 72
Igaunija	134	7.10	73	2.98	61
Lielbritānija	128	6.79	189	7.71	- 61
ASV	122	6.47	166	6.78	- 44
Ukraina	71	3.76	141	5.76	- 70
Somija	69	3.66	30	1.22	39
Zviedrija	68	3.61	47	1.92	21
Izraēla	58	3.08	35	1.43	23
Citas valstis	501	26.56	640	26.12	- 139

Analizējot datus par starpvalstu migrantu ģimenes stāvokli, var secināt, ka imigrantu vidū lielākais ir neprecējušos īpatsvars: vīrieši – 53,6 %, sievietes – 52,8 % no kopskaita.

² Centrālās statistikas pārvaldes dati

³ Centrālās statistikas pārvaldes dati

Starp emigrantiem neprecējušos un ģimenes cilvēku īpatsvars ir diezgan līdzīgs, attiecīgi, 42,2 % un 41,6 %.

Bērnu līdz 14 gadu vecumam īpatsvars starp imigrantiem bija 26,6 %, turpretī starp emigrantiem – tikai 11,1 %. Jauna iezīme, kas saistīta ar pēdējos gados plašumā gājušo darbaspēka mobilitāti, ir 2005.gadā dzimušo bērnu visai ievērojamais skaits imigrantu vidū. Aizvadītajā gadā starpvalstu ilgtermiņa imigrantu vidū bija 161 jaundzimušais (salīdzinājumam 2000.gadā - tikai 7). Viņu vidū pērn Apvienotajā Karalistē dzimušo skaits bija 39 un Īrijā - 35 bērni.

b) Latvijas iedzīvotāju valstiskā piederība

1.3.tabula

Latvijas iedzīvotāju valstiskā piederība⁴

Iedzīvotāji	2001	2002	% no iedzīvotāju kopskaita	
			2001	2002
Pavisam	2364254	2345768	100	100
Latvijas pilsoņi	1782565	1788967	75.40	76.26
Citi ES pilsoņi	1038	1070	0.04	0.05
Trešo valstu pilsoņi	580651	555731	24.56	23.69
<i>t.sk. Latvijas nepilsoņi</i>	552244	525454	21.85	21.24
<i>Nozīmīgākās trešo valstu pilsoņu grupas</i>				
Krievijas	21149	22333	0.89	0.95
Ukrainas	1814	2046	0.08	0.09
Lietuvas	1637	1737	0.07	0.07
Baltkrievijas	957	1131	0.04	0.05
Igaunijas	495	549	0.02	0.02
ASV	379	379	0.02	0.02
Armēnijas	187	221	0.01	0.01
Polijas	151	164	0.01	0.01
Izraēlas	129	142	0.01	0.01

⁴ Centrālās statistikas pārvaldes dati

Iedzīvotāji	2003	2004	2005	% no iedzīvotāju kopskaita		
				2003	2004	2005
Pavisam	2331480	2319203	2306434	100	100	100
Latvijas pilsoņi	1796946	1804237	1819222	77.07	77.80	78.87
Citi ES pilsoņi	3386	4407	4797	0.15	0.19	0.21
Trešo valstu pilsoņi	531148	510559	482415	22.78	22.01	20.92
<i>t.sk. Latvijas nepilsoņi</i>	504572	481635	452302	21.64	20.77	19.61
<i>Nozīmīgākās trešo valstu pilsoņu grupas</i>						
Krievijas	21626	22464	23251	0.93	0.97	1.01
Ukrainas	1907	2338	2429	0.08	0.10	0.11
Baltkrievijas	1162	1459	1598	0.05	0.06	0.07
ASV	319	476	487	0.01	0.02	0.02
Armēnijas	200	235	238	0.01	0.01	0.01
Izraēlas	140	205	263	0.01	0.01	0.01
Azerbaidžānas	125	150	149	0.01	0.01	0.006
Moldovas	109	126	126	0.004	0.005	0.005
Kazahstānas	85	107	111	0.004	0.005	0.004
Indijas	66	122	115	0.003	0.005	0.005

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem Latvijas iedzīvotāju skaits arī 2005.gadā turpināja samazināties. 2006. gada sākumā Latvijā dzīvoja 2 miljoni 295 tūkstoši cilvēku jeb par 11,8 tūkstošiem mazāk nekā pirms gada. Iedzīvotāju skaita samazinājuma temps 2005.gadā bija mazāks nekā iepriekšējā gadā: 0,51 % salīdzinājumā ar 0,55 % 2004.gadā. Iedzīvotāju skaits dabiskās kustības dēļ (mirušo skaitam pārsniedzot dzimušo skaitu) kritās par 11,3 tūkstošiem, emigrācijas pārsvars pār imigrāciju to samazināja par 0,5 tūkstošiem cilvēku⁵.

2005.gadā, salīdzinot ar 2004.gadu, joprojām vislielākais imigrantu īpatsvars ir no kaimiņvalstīm, proti, Krievijas Federācijas, Ukrainas, Baltkrievijas. Būtiskas izmaiņas imigrantu skaitā nav novērojamas.

⁵ Demogrāfiskās situācijas izmaiņas Latvijā 2005.gadā. Sk. internetā 06.08.2007.
http://www.csb.gov.lv/csp/events/csp/events/?mode=arh&period=05.2006&cc_cat=471&id=1015

c) Uzturēšanās atļaujas 2005.gadā

1.3.tabula⁶

Izsniegtās uzturēšanās atļaujas 2005.gadā

	2002	2003	2004	2005
Pavisam	6522	8263	5406	5409
Ģimenes apvienošana	2235	4135	2365	2346
Laulātie	1835	3098	1224	1314
Bērni < 18 gadiem	400	224	115	93
Citi ģimenes locekļi	...	813	740	513
Mācības	493	590	656	667
Skolēni	...	...	...	...
Studenti	...	...	441	455
Nodarbinātība	1784	2223	1935	2025
Pašnodarbinātas pers.	399	1173	664	672
Nodarbinātas personas	1385	1050	1271	1349
Cits	2010	1315	450	371

... - Trūkst datu vai tie ir apšaubāmi

Pārskata periodā, salīdzinot ar 2003. un 2004.gadu, ir pieaudzis gan izsniegto termiņuzturēšanās atļauju, gan pastāvīgās uzturēšanās atļauju skaits. Termiņuzturēšanās atļaujas galvenokārt saņēmuši ārzemnieki, kuri vēlas uzturēties Latvijā ģimenes atkalapvienošanās, darba, uzņēmējdarbības un mācību nolūkā. Visvairāk termiņuzturēšanās atļaujas izsniegtas Latvijas pilsoņu laulātajiem.

Pārskata gadā, salīdzinot ar 2004.gadu, ievērojami palielinājies pieņemto lēmumu skaits: 2004.gadā 9702, bet 2005.gadā – 11232 lēmumi. 2005.gadā pieņemti 11188 lēmumi izsniegt uzturēšanās atļaujas un tikai 44 jeb 0.39% lēmumi atteikt personai izsniegt uzturēšanās atļauju. Tas daļēji izskaidrojams ar to, ka paplašinājies to personu loks, kuriem saskaņā ar Imigrācijas likumu ir tiesības pieprasīt uzturēšanās atļauju.

Pārskata gadā, salīdzinot ar 2003. un 2004.gadu, palielinājies reģistrēto uzturēšanās atļauju skaits – 2004.gadā tika reģistrētas 4685, bet 2005.gadā jau 5501 uzturēšanās atļaujas. Reģistrēto uzturēšanās atļauju skaita pieaugums saistīts ar izsniegto uzturēšanās atļauju skaita pieaugumu.

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2005.gadā turpina pieaugt izsniegto darba atļauju skaits, jo pēc iestāšanās Eiropas Savienībā palielinājusies ekonomiskās attīstības iespējas saskatošo uzņēmēju interese par Latviju. Pārskata periodā ir izsniegtas 4609 darba atļaujas ārzemniekiem (attiecīgi 2004.gadā – 3717, 2003.gadā – 2984).

Vērtējot migrācijas procesu tendences, redzams, ka migrācijas apjomi ir samērā nemainīgi. Galvenās ieceļotāju grupas veido ārzemnieki, kas uzturēšanās atļauju saņem

⁶ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati

ģimenes apvienošanas nolūkā, tad seko nepilsoņi, kuri kļuvuši par citas valsts pilsoņiem un saņēmuši uzturēšanās atļauju Latvijā, un uzturēšanās atļauju saņēmušie ārzemnieki nodarbinātības nolūkā.

2) Konteksta izskaidrošana (tiesiskie, politiskie un starptautiskie faktori)

a) Galvenās tendences un būtiskākā attīstība migrācijas jomā

Atbilstoši tiesību aktos noteiktajiem uzdevumiem, 2005.gadā tika izvirzīta prioritāte – veidot un realizēt valsts politiku migrācijas jomā, izpildot Eiropas Savienības tiesību aktu prasības.

Pārskata gadā veikti šādi pasākumi Eiropas Savienības tiesību aktu ieviešanai:

- ✓ Eiropas Padomes 2003.gada 22.septembra Direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu ieviešanai veiktas nepieciešamās izmaiņas Imigrācijas likumā.
- ✓ Lai ieviestu Eiropas Padomes direktīvu 2003/109/EK par trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, tika izstrādāti grozījumi Imigrācijas likumā un sagatavots jauns likumprojekts „Likums par Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāju statusu Latvijas Republikā”, kas paredz ieviest jaunu statusu – Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statuss Latvijas Republikā.
- ✓ Izstrādāts likumprojekts „Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas un Šveices Konfederācijas pilsoņu un viņu ģimenes locekļu iecelšana un uzturēšanās Latvijas Republikā”.
- ✓ Uzsākts darbs pie jauna likumprojekta izstrādes, lai nodrošinātu Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīvas 2004/38/EK par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK normu transponēšanu.
- ✓ Ir izstrādāta un 2006.gada 31.janvārī Ministru kabinetā pieņemta Vienotās patvēruma un migrācijas vadības sistēmas attīstības programma 2006. – 2009.gadam.

Lai īstenotu Eiropas Savienības politiku migrācijas jomā, 2005.gadā tika izstrādāti šādi tiesību akti:

- ✓ „Grozījumi Imigrācijas likumā”;

- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Par pietiekamajiem finanšu līdzekļiem, ieceļojot un uzturoties Latvijas Republikā”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2004.gada 29.aprīļa noteikumos Nr.217 „Vīzu noteikumi””;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Uzturēšanās atļauju noteikumi”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Noteikumi par ārzemniekiem nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanas kārtību”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2003.gada 15.aprīļa noteikumos Nr.183 „Ielūgumu apstiprināšanas kārtība””;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2004.gada 9.novembra noteikumos Nr.914 „Kārtība, kādā Latvijas Republikā ieceļo un uzturas Eiropas Savienības dalībvalstu un Eiropas Ekonomikas zonas valstu pilsoņi un viņu ģimenes locekļi””;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumos Nr.214 „Noteikumi par valsts nodevu par vīzas vai uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniegto dokumentu izskatīšanu un ar to saistītajiem pakalpojumiem””.

2005.gadā tika uzsākta Šengenas konvencijas finanšu programmas (Schengen Facility) projekta „Vīzu informācijas sistēmas attīstīšana” realizācija. Īstenojot projektu, tiks izveidota Latvijas nacionālā vīzu informācijas sistēma, nodrošinot vīzu izsniegšanas procesā nepieciešamo pamatfunkciju izpildi, vīzas pieteicēja biometrisko datu apstrādi, datu apmaiņu ar Eiropas Savienības centrālo vīzu sistēmu, kā arī ar citām informācijas sistēmām.

b) 2005.gadā izsniegto uzturēšanās atļauju veidi

Saskaņā ar Imigrācijas likumu ārzemniekam Latvijā var tikt izsniegta termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Latvijā 2005.gadā bija iespējami šādi uzturēšanās atļauju izsniegšanas iemesli:

- ✓ Privāts apciemojums;
- ✓ Latvijas pilsoņa laulātais;
- ✓ Latvijas nepilsoņa laulātais;
- ✓ Latvijas pilsoņa laulātā nepilngadīgie bērni;
- ✓ Latvijas nepilsoņa laulātā nepilngadīgie bērni;
- ✓ Studentu vai audzēkņu apmaiņa;
- ✓ Mācības un zinātniskais darbs;
- ✓ Darba līgums;

- ✓ Padomes, valdes loceklis;
- ✓ Ārvalsts komercsabiedrības pārstāvis;
- ✓ Eksperts, konsultants;
- ✓ Komercsabiedrības vadītājs;
- ✓ Komercsabiedrības struktūrvienību vadītājs;
- ✓ Reliģiskā darbība;
- ✓ Ārstēšanās;
- ✓ Sabiedriskās organizācijas pārstāvis;
- ✓ Ārzemnieka laulātais;
- ✓ Ārzemnieka nepilngadīgie bērni;
- ✓ Nozīmīgi kapitālieguldījumi (Ls 600 000).
- ✓ Individuālais komersants;
- ✓ Pašnodarbināta persona;
- ✓ Brīvprātīgs nealgots darbinieks;
- ✓ Persona, kura iestājusies klosterī;
- ✓ Zinātniskais darbs;
- ✓ Stažieris, praktikants;
- ✓ Dalība starptautiska līguma vai projekta īstenošanā;
- ✓ Dalība valsts vai pašvaldību institūciju projektā;
- ✓ Pakalpojumu ņēmējs;
- ✓ Pakalpojumu sniedzējs;
- ✓ Pietiekami iztikas līdzekļi;
- ✓ Latvijas pilsoņa vecāki un viņu laulātie;
- ✓ Latvijas nepilsoņa vecāki un viņu laulātie;
- ✓ Ārzemnieks, kurš 17.06.1940. bija Latvijas pilsonis;
- ✓ Ārzemnieks, kuram viens no vecākiem ir Latvijas pilsonis;
- ✓ Aizbildnībā vai aizgādībā esošs ārzemnieks;
- ✓ Personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss;
- ✓ Iekšlietu ministra rīkojums;
- ✓ Repatriants;
- ✓ Repatrianta ģimenes loceklis;
- ✓ Ārzemnieks, kura apgādībā ir bērns – Latvijas Republikas pilsonis vai Latvijas nepilsonis;
- ✓ Latvijas pilsoņa bērns – ārzemnieks;
- ✓ Latvijas nepilsoņa bērns – ārzemnieks;

- ✓ Ārzemnieka bērns – ārzemnieks;
- ✓ Ārzemnieks, kurš uzturējies Latvijā 10 gadus;
- ✓ Ārzemnieka, kurš uzturējies Latvijā 10 gadus, nepilngadīgais bērns;
- ✓ Latvijā pastāvīgi dzīvojošs citas valsts pilsonis (arī bērni);
- ✓ Ārzemnieks, kurš ieguvis izglītību latviešu valodā.

Savukārt saskaņā ar Imigrācijas likuma 34.panta pirmo daļu uzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai reģistrēšanu atsaka, ja:

- ✓ ārzemnieks nav iesniedzis visus Ministru kabineta noteikumos norādītos uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamos dokumentus vai atsakās sniegt pieprasītos paskaidrojumus, kas saistīti ar uzturēšanās atļaujas saņemšanu;
- ✓ ārzemnieks sniedzis nepatiesas ziņas;
- ✓ ārzemniekam nav nepieciešamo finanšu līdzekļu, lai uzturētos Latvijas Republikā;
- ✓ ārzemnieks uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai nepieciešamos dokumentus iesniedzis ar Latvijas Republikā neatzītu vai nederīgu ceļošanas dokumentu vai viņam ceļošanas dokumenta nav;
- ✓ ārzemniekam ir tāds veselības traucējums vai slimība, kas apdraud sabiedrības drošību un tās locekļu veselību, vai ir pamats uzskatīt, ka ārzemnieks varētu radīt draudus sabiedrības veselībai, izņemot gadījumus, kad ārzemnieks ar Veselības ministrijas piekrišanu ierodas ārstēt attiecīgo veselības traucējumu vai slimību;
- ✓ ārzemnieks ir nelikumīgi uzturējies Latvijas Republikā vai ar tiesas spriedumu konstatēts, ka viņš palīdzējis citam ārzemniekam nelikumīgi ieceļot Latvijas Republikā;
- ✓ ārzemnieks ir iekļauts to personu sarakstā, kurām ieceļošana Latvijas Republikā aizliegta;
- ✓ ārzemnieks ar tiesas spriedumu atzīts par vainīgu tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā Latvijas Republikā vai ārpus tās, par ko Latvijas Republikas likumā paredzēts sods — brīvības atņemšana uz laiku, kas nav mazāks par trim gadiem. Šo nosacījumu nepiemēro, ja sodāmība ir dzēsta vai noņemta likumā noteiktajā kārtībā, bet attiecībā uz ārvalstīs izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem — pagājuši ne mazāk kā pieci gadi pēc brīvības atņemšanas soda izciešanas;
- ✓ ārzemnieks ir saņēmis atlīdzību (kompensāciju) par izbraukšanu uz pastāvīgu dzīvi ārvalstīs neatkarīgi no tā, vai šo atlīdzību (kompensāciju) ir izmaksājušas Latvijas Republikas valsts vai pašvaldību iestādes vai starptautiskie (ārvalstu) fondi vai iestādes;

- ✓ uzaicinātājs zaudējis tiesības uzturēties Latvijas Republikā;
- ✓ ārzemnieks iestājies ārvalsts militārajā vai citā valsts dienestā;
- ✓ ir pamats uzskatīt, ka ārzemnieks noslēdzis fiktīvu laulību, lai saņemtu uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā;
- ✓ ārzemnieks ir tāda ārzemnieka aizbildnībā vai aizgādībā, kuram ieceļošana Latvijas Republikā ir aizliegta;
- ✓ ir pamats uzskatīt, ka nodibinātā adopcija ir fiktīva un dibināta, lai ārzemnieks varētu saņemt uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā;
- ✓ ārzemnieks strādā bez darba atļaujas vai pēdējā gada laikā strādājis bez darba atļaujas;
- ✓ uzaicinātājs rakstveidā atsauc izsaukumu;
- ✓ uzaicinātājs atrodas bezvēsts prombūtnē vai zaudējis rīcībspēju, vai miris;
- ✓ kompetentas ārvalsts iestādes sniegušas informāciju, kas ir par pamatu tam, lai ārzemniekam aizliegtu ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā;
- ✓ ārzemnieka sniegtā informācija neliecina par noturīgu saikni ar viņa mītnes zemi un ir pamats uzskatīt, ka ārzemnieks rada nelegālās imigrācijas risku;
- ✓ uzaicinātājs atrodas pirmstiesas izmeklēšanas vai brīvības atņemšanas iestādē.

c) Eiropas un/vai starptautiskie faktori, kas ietekmējuši noteiktas izmaiņas un/vai nepārtrauktību migrācijas jomā 2005.gadā

2005.gadā migrācijas jomā nav notikušas nozīmīgas izmaiņas. Kā jau minēts iepriekš, galvenā uzmanība tika veltīta Eiropas Padomes 2003.gada 22.septembra direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu, Eiropas Padomes direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīvas 2004/38/EK par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, normu transponēšanai Latvijas nacionālajos normatīvajos aktos.

B. PATVĒRUMA JAUTĀJUMI

Patvēruma meklētāju plūsma ir atkarīga no dažādiem faktoriem (ekonomiskais, sociālais stāvoklis dažādās valstīs, politiskie notikumi, cilvēktiesību ievērošana utt.), tādēļ plānot paredzamo izskatāmo patvēruma pieteikumu skaitu ir problemātiski.

Patvēruma meklētāju plūsma pēc iestāšanās Eiropas Savienībā nav būtiski palielinājusies. Neliels pieaugums 2005.gadā ir vērojams, tomēr secinājumus par konkrētām patvēruma meklētāju plūsmas tendencēm caur Latviju vai uz Latviju vēl izdarīt nevar. Latvijas ekonomiskā situācija un ģeogrāfiskā atrašanās vieta liek patvēruma meklētājiem izvēlēties citas valstis, tāpēc pieteikumu skaits patvēruma saņemšanai ir krietni mazāks par prognozēto.

Statistika apliecina, ka Latvijas patvēruma sistēma vērsta uz drošas un efektīvas patvēruma procedūras nodrošināšanu, lai nepieļautu ļaunprātīgu patvēruma procedūras izmantošanu.

1) Patvēruma statistikas analīze un izskaidrošana

a) Pirmreizējo patvēruma meklētāju pieteikumu iesniegšanas tendences 2005.gadā

2.1.tabula⁷

Kopējais pirmreizējo patvērumu meklētāju pieteikumu skaits 1998-2005

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
58	22	5	14	30	5	7	20

2005.gadā Latvijā patvērumu meklēja septiņi Somālijas pilsoņi, seši Irākas pilsoņi, trīs Krievijas Federācijas pilsoņi, divi Baltkrievijas pilsoņi un pa vienam pilsonim no Moldovas un Japānas.

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, 2005.gadā pieaudzis izskatīto patvēruma meklētāju pieteikumu skaits – izskatīti 20 pieteikumi, bet patvēruma netika piešķirts nevienam patvēruma meklētājam, jo nebija pietiekamu iemeslu statusa piešķiršanai vai arī lietas izskatīšana turpinās 2006.gadā.

Kopš 1998.gada, kad uzsākta patvēruma piešķiršanas procedūra, Somālijas, Japānas un Moldovas pilsoņu pieteikumi patvērulam Latvijā tika reģistrēti pirmoreiz.

⁷ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati

b) Pirmreizējo un gala pozitīvo lēmumu skaits 2005.gadā

2.2.tabula⁸
Kopējais lēmumu skaits, 2005

	Pavisam	Pirmā instance	Pirmreizējā apelācija
Pavisam	12	12	-
Pozitīvie lēmumi	-	-	-
Negatīvie lēmumi	12	12	-
Citi bez-statusa lēmumi	-	-	-

2005.gadā nav pieņemti pozitīvi lēmumi par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu. Salīdzinot ar 2004.gadu nav novērotas salīdzinošas izmaiņas.

c) Izmaiņas statusa piešķiršanā konkrētām pilsoņu grupām

Patvēruma meklētāju plūsma pēc iestāšanās Eiropas Savienībā nav būtiski palielinājusies. Neliels pieaugums 2005.gadā ir novērojams, tomēr secinājumus par konkrētām patvēruma meklētāju plūsmu tendencēm caur Latviju vai uz Latviju izdarīt nevar.

2) Konteksta izskaidrošana (tiesiskie, politiskie un starptautiskie faktori)

a) Būtiskākās izmaiņas likumdošanā 2005.gadā

Lai īstenotu Eiropas Savienības politiku patvēruma jomā, tika izstrādāti šādi tiesību akti:

- ✓ „Grozījumi Patvēruma likumā”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Noteikumi par uztura, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču iegādes izdevumu apmēru patvēruma meklētājam un šo izdevumu segšanas kārtība”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Kārtība, kādā Latvijas Republikā notiek bēgļa ģimenes apvienošana, kā arī tās personas ģimenes atkalapvienošana, kurai piešķirts alternatīvais statuss”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi ”Kārtība, kādā nodrošināma izglītība patvēruma meklētāju nepilngadīgajiem bērniem vai nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem”;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumos Nr.406 „Noteikumi par patvēruma meklētāja personas dokumentu un tā izsniegšanas kārtība””;

⁸ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati

- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumos Nr.410 „Noteikumi par personu apliecinošu dokumentu personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss un par personas apliecību personai, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība””;
- ✓ Ministru kabineta noteikumi „Grozījumi Ministru kabineta 2002.gada 3.septembra noteikumos Nr.409 „Noteikumi par bēgļa ceļošanas dokumentu””.

Pārskata gadā realizēts Eiropas Bēgļu fonda projekts „Patvēruma meklētāju uzņemšanas un izmitināšanas standartu ieviešana. Patvēruma meklētāju izmitināšanas procesā iesaistīto institūciju administratīvās kapacitātes celšana”, kura vispārējais mērķis bija uzlabot patvēruma meklētāju ar īpašām vajadzībām uzņemšanas un izmitināšanas apstākļus Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā „Mucenieki” un piemērot telpas patvēruma meklētājiem ar kustību un mobilitātes traucējumiem, kā arī izveidot materiāltehnisko bāzi kvalitatīvai patvēruma meklētāju apmācībai.

2005.gadā uzsākta Eiropas Kopienas iniciatīvas EQUAL projekta „Soli pa solim” realizācija. Projekta vispārējais mērķis – integrēt patvēruma meklētājus Latvijas sociālajā vidē.

b) Procesuālas izmaiņas 2004.gadā

Attiecībā uz patvēruma pieteikuma izskatīšanas procedūru un patvēruma procedūrā iesaistīto atbildīgo institūciju funkciju sadalījumu izmaiņu nav.

c) Eiropas un/vai starptautiskie faktori, kas ietekmējuši noteiktas izmaiņas un/vai nepārtrauktību patvēruma jomā 2005.gadā

2005.gada laikā par patvēruma jomu atbildīgās institūcijas lielu uzmanību veltīja tam, lai tiktu izstrādāta un pieņemta tiesiskā bāze Padomes 2003.gada 27.janvāra direktīvas 2003/9/EK, ar ko nosaka minimālos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai, prasību ieviešanai, kā arī attiecīgu praktisko pasākumu iedzīvināšanai.

C. NELEGĀLĀ IECEĻOŠANA

2005.gadā veiksmīgi turpinājās Valsts robežsardzes imigrācijas struktūrvienību darbība, nodrošinot ārzemnieku ieceļošanas un uzturēšanās kontroli visā valsts teritorijā.

Valsts robežsardze sadarbībā ar citām iestādēm ir apzinājuši tās vietas Latvijas Republikā, kas rada visnopietnākos nelegālās migrācijas riskus, un raduši iespēju to izskaust, uzliekot par pienākumu nokārtot nepieciešamās formalitātes ārzemnieku legālai uzturēšanās iespējai Latvijā.

1) Statistisko datu analīze un izskaidrošana

a) Attīstība un/vai tendences par atteiktām ieceļošanas atļaujām 2005.gadā salīdzinot ar 2004.gadu

Valsts robežsardze 2005.gadā uz robežas atteikusi ieceļošanas atļauju Latvijas Republikā **783** personām (sk.3.1.tab.).

3.1.tabula⁹

Kopējais atteikto ieceļošanas atļauju skaits 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pavisam	938	707	1084	2856	2024	783

2005.gadā no visiem ieceļošanas atteikumiem 48% bija Krievijas pilsoņiem, 13% Baltkrievijas pilsoņiem, 11% Ukrainas pilsoņiem, 5% Indijas pilsoņiem. Pārējās valstis nepārsniedz 5% sliekšni (sk.3.2.tab.).

3.2.tabula¹⁰

Ārzemnieku skaits, kuriem atteikta ieceļošana Latvijā, 2005

Pilsonība	Pavisam	%
Krievijas	379	48.40
Baltkrievijas	101	12.90
Ukrainas	85	10.86
Indijas	38	4.85
Kazahstānas	27	3.45
Kirgizstānas	19	2.43
Rumānijas	17	2.17
Moldovas	14	1.79
Bulgārijas	12	1.53
Turcijas	12	1.53
Citi	79	10.09
Pavisam	783	100

⁹ Valsts robežsardzes dati

¹⁰ Valsts robežsardzes dati

Salīdzinot datus ar 2004.gadu, atteikto ieceļošanas atļauju skaits ir krasi samazinājies, kas galvenokārt izskaidrojams ar to, ka pēc Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai ieviesta minimālā robežkontrole un atcelta datorizētā robežkontrole Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas Zonas un Šveices Konfederācijas pilsoņiem.

Savukārt, Ukrainas un Moldovas pilsoņi, izmantojot viltotās Lietuvas pilsoņa pasēs, cenšas izmantot Latvijas Republiku kā tranzītvalsti, lai izceļotu uz Rietumeiropu.

b) Attīstība un/vai tendences par aizturētajiem ārzemniekiem valsts iekšienē 2005.gadā salīdzinot ar 2004.gadu

Saskaņā ar Valsts robežsardzes sniegto informāciju 2005.gadā valsts iekšienē aizturēti **307** ārzemnieki (sk.3.3.tab.).

3.3.tabula¹¹
Kopējais valsts iekšienē aizturēto ārzemnieku skaits 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pavisam	293	283	377	609	399	307

Salīdzinot datus ar 2004.gadu, aizturēto ārzemnieku skaits Latvijas Republikā turpina samazināties. No aizturētajiem ārzemniekiem 90% personu aizturētas par ieceļošanas, uzturēšanās un vīzu režīma pārkāpumiem un 10% personu par strādāšanu bez darba atļaujas.

2005.gadā no visiem aizturētajiem ārzemniekiem Latvijas Republikā 30% bija Krievijas pilsoņi, 16% Ukrainas pilsoņi, 10% personas bez pilsonības, 9% Moldovas pilsoņi (sk.3.4.tab.).

3.4.tabula¹²
Aizturētie ārzemnieki, 2005

Pilsonība	Pavisam	%
Krievijas	93	30.29
Ukrainas	50	16.29
Bezpavalstniecība	30	9.77
Moldovas	27	8.79
Lietuvas	21	6.84
Igaunijas	11	3.58
Baltkrievijas	9	2.93
Armēnijas	8	2.61
Azerbaidžānas	8	2.61
Somālijas	7	2.28
Citi	43	14.01
Pavisam	307	100

¹¹ Valsts robežsardzes dati

¹² Valsts robežsardzes dati

c) Attīstība un/vai tendences par izraidītajiem ārzemniekiem 2005.gadā, salīdzinot ar 2004.gadu

Saskaņā ar Valsts robežsardzes sniegto informāciju 2005.gadā izraidītas 190 personas (sk.3.5.tab.).

3.5.tabula¹³

Kopējais izraidīto ārzemnieku skaits 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pavisam	238	233	254	366	244	190

2005.gadā no visām izraidītajām personām 31% bija Krievijas pilsoņi, 19% Ukrainas pilsoņi, 10% Moldovas pilsoņi, 5% Baltkrievijas pilsoņi. Pārējo valstu pilsoņi nepārsniedz 5% robežu (sk. 3.6.tab.).

3.6.tabula¹⁴

Izraidītie ārzemnieki, 2005

Pilsonība	Pavisam	%
Krievijas	59	31.05
Ukrainas	37	19.47
Moldovas	20	10.52
Baltkrievijas	9	4.74
Irākas	6	3.16
Armēnijas	6	3.16
Azerbaidžānas	5	2.63
Gruzijas	5	2.63
Uzbekistānas	4	2.11
Izraēlas	4	2.11
Citi	35	18.42
Pavisam	190	100

Salīdzinot datus ar 2004.gadu, izraidīto personu skaits ir samazinājies. Šāds samazinājums saistīts ar Eiropas Savienības paplašināšanos pēc 2004.gada 1.maija un nelegālo imigrāciju kontrolējošo dienestu pieredzi un profesionalitāti.

d) Lielākās nelegālo ārzemnieku grupas

2005.gadā tāpat kā 2004.gadā lielākās nelegālo ārzemnieku grupas ir no tām valstīm, kuru pilsoņiem Latvijas Republikā nav valodas barjeras, ir samērā līdzīgs klimats un iespēja strādāt šo valstu izveidotajos uzņēmumos.

¹³ Valsts robežsardzes dati

¹⁴ Valsts robežsardzes dati

2) Konteksta izskaidrošana (tiesiskie, politiskie un starptautiskie faktori)

a) Būtiskākās izmaiņas likumdošanā 2005.gadā

2005.gadā būtiskākās izmaiņas likumdošanā bija likumprojekts „Grozījumi Administratīvo pārkāpumu kodeksā” un likumprojekts „Grozījumi likumā „Par aviāciju””. Mērķis – noteikt atbildību pārvadātājiem, kuri veic pārvadājumus ar gaisa transportu par pasažieru datu nesniegšanu, nepilnīgu vai kļūdainu datu sniegšanu Valsts robežsardzei, un noteikt naudas soda apmēru atbilstoši Eiropas Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīvas Nr.2004/82/EK par pārvadātāju pienākumu darīt zināmus datus par pasažieriem prasībām normām, kā arī noteikt iestādi, kuras kompetencē ietilpst administratīvās lietas izskatīšana.

b) Procesuālās izmaiņas 2005.gadā

2005.gadā veiksmīgi turpinājās Valsts robežsardzes imigrācijas struktūrvienību darbība, nodrošinot ārzemnieku ieceļošanas un uzturēšanās kontroli visā valsts teritorijā.

Lai optimāli izmantotu imigrācijas personāla palielinājumu un efektīvi veiktu esošos un perspektīvos uzdevumus PHARE programmas ietvaros Valsts robežsardze sadarbībā ar ekspertiem no Francijas realizēja Twinning Light projektu „Valsts robežsardzes imigrācijas struktūrvienību administratīvās kapacitātes un infrastruktūras nostiprināšana”. Projekts ilga 6 mēnešus un tā galvenais mērķis bija nodrošināt efektīvu cīņu ar nelegālo imigrāciju valsts iekšienē saskaņā ar Eiropas Savienības un Šengenas līguma standartiem. Projekts noslēdzās 2005.gada maijā.

c) Eiropas un/vai starptautiskie faktori, kas ietekmējuši noteiktas izmaiņas un/vai nepārtrauktību izraidīšanas jomā 2005.gadā

2005.gadā turpinājās jau 2004.gada tendence, tas ir, turpināja samazināties statistiskie dati par nelegālo ieceļošanu. Bez tam pēc iestāšanās Eiropas Savienībā ir ievērojami krities uz valsts robežas aizturēto meklēšanā esošo personu skaits. Ja līdz 2004. gada 1. maijam katru mēnesi Valsts robežsardze aizturēja 40-50 meklēšanā esošās personas, tad pēc 2004.gada 1.maija – 10-15 personas. Būtiski samazinājies arī meklēšanā esošo automašīnu skaits – 4-5 gadījumi mēnesī (līdz 2004. gada 1. maijam – 10-15 gadījumi), taču minētie rādītāji raksturo diemžēl nevis pārkāpumu samazināšanās tendences, bet gan atvieglotas robežkontroles piemērošanas Eiropas Savienības pilsoņiem un viņu vadītajiem transportlīdzekļiem negatīvās sekas.